

Motion till riksdagen 2005/06:So316

av **Marietta de Pourbaix-Lundin och Inger René**
(m)

Folkhälsan och invandrare

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om målet för folkhälsan och invandrares villkor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att tillförsäkra alla flickor och kvinnor, även de med ursprung i s.k. hederskulturer, rätt till trygg och säker sexualitet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av kunskaper och kompetens om olika invandrarkulturer och invandrarungdomars levnadsvillkor inom bl.a. socialtjänsten, skolan och polisen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att undervisning i sex- och samlevnadsfrågor bör ingå i sfi-undervisningen.¹

¹Yrkande 4 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Möjligheten till trygg och säker sexualitet är grundläggande för individens upplevelse av hälsa och välbefinnande och samhället måste värna om de framsteg som gjorts inom områden som sex- och samlevnadsundervisning, familjeplanering och mödrahälsovård. Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa skall därför utgöra ett målområde.

I dagens Sverige saknar många unga flickor och kvinnor rätten att fritt få förfoga över sin sexualitet. Det tas som självklart av i stort sett alla att sådana hinder och missförhållanden skall undanröjas om de förekommer i hem med infödda svenskar. Det tycker vi också. Sådana missförhållanden och övergrepp hör inte hemma i ett samhälle som grundar sig på jämställdhet mellan kvinnor och män och människors lika rätt och värde.

Däremot verkar vissa politiker, opinionsbildare och journalister ha svårigheter att också inta detta synsätt när det handlar om flickor och kvinnor med invandrarbakgrund. Många invandrarkvinnor har ingen sexuell frihet och har inte rätt att välja sin livspartner. Traditioner som arrangerade äktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning förekommer. Dessa kvinnors möjlighet till en trygg och säker sexualitet är mycket beskuren.

Alla mänskliga rättigheter bygger enligt FN på principen om alla människors lika rätt och värde. Den frihet som flickor och kvinnor i Sverige tar för given gäller dock inte för alla. De som drabbas är till stor del flickor och kvinnor med ursprung från Mellanöstern och vissa länder i Afrika. De har inte rätt att klä sig som de vill. Att ha en sexuell relation utan äktenskap är förbjudet för dessa flickor och unga kvinnor. Om de har en relation eller blotta misstanken om en sådan kan leda till att de blir hotade, misshandlade och t.o.m. mördade.

Inte längre tabu att tala om hederskulturens kvinnosyn

I Sverige har det alldeles för länge varit tabu att tala om att vissa kulturer och kulturella yttringar faktiskt inte överensstämmer vare sig med svensk rätt eller med grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Regeringen och socialdemokratin har grovt misslyckats när det gäller att försvara och skydda utsatta flickor som har vuxit upp inom s.k. kyskhets- och hederskulturer, dvs. kulturer som konserverar en uråldrig kvinno- och människosyn.

I någon sorts allmän välvilja och förmodligen på grund av ett stort mått naivitet har problemen för dessa utsatta flickor och kvinnor sopats under mattan. Den djupa och folkliga reaktionen på flera av den senaste tidens allra mest brutala uttryck för den så kallade hederskulturen har lett till en välkommen tillnyktring på en hel del håll. Det gäller nu att se till att denna tillnyktring inte bara blir en tillfällig opinionsanpassning.

Krocken mellan den traditionella och den västerländska synen på kvinnor och barn är ett problem för många män, kvinnor och barn/ungdomar från de patriarkala invandrarkulturerna. Där är hedern starkt knuten till mannens förmåga att försörja och beskydda familjen, medan kvinnans – och därmed familjens – heder är knuten till hennes sexuella dygd. Kvinnan skall vara oskuld när hon gifter sig och därför är kontrollen av kvinnans sexualitet nödvändig.

Äktenskapet är den enda tänkbara ramen för kvinnans sexualitet. Många flickor och kvinnor tvingas därför leva enligt religiösa och kulturella regelsystem som de själva inte accepterar. Deras frihet är starkt begränsad. Många flickor som motsätter sig de traditionella synsätten hotas med våld eller utsätts för misshandel av sina fäder eller bröder. De kastas ut hemifrån eller rymmer. Flera unga flickor har under de senaste åren mördats av sina anhöriga på grund av att de har träffat pojkvänner som inte har godkänts av fadern.

Förnekar man hederskulturernas existens, eller döljer dem bakom ett allmänt prat om att även ”svenskar är talibaner”, omöjliggör man en lösning på de problem som dessa flickor och kvinnor drabbas av. En misslyckad integrationspolitik har förstärkt utanförskapet och på så sätt bidragit till att de s.k. hederstraditionerna förstärkts. Det går att förändra människors syn på sex och samlevnad även inom dessa grupper. Snart är andra generationens barn föräldrar, och om mönstret inte bryts kommer de att föra traditionen vidare. Därför måste det förebyggande arbetet prioriteras. En viktig del är att arbeta med de unga pojkarna. Dessa unga män är morgondagens pappor.

Rädda Barnen har ett projekt, det s.k. Dialogprojektet, där fältarbetare initierar samtal med pojkar och män inom invandrarkulturer om hur pojkar blir män. De ser som sin uppgift att ifrågasätta den traditionella mansrollen. Över 90 % av de invandrarorganisationer som projektets fältarbete besökt har aldrig arbetat med frågor som rör jämställdhet eller mansrollens betydelse i pojkars uppfostran. Många av invandrarorganisationerna säger dessvärre nej till ett samarbete.

De flesta invandrarorganisationer och -föreningar får bidrag från myndigheter och kommuner. Dessa bidrag borde villkoras med att de aktivt arbetar för jämställdhet, att de synliggör medlemmarnas värderingar samt att de bidrar till att lösa generationskonflikterna på ett konstruktivt sätt.

Bristande kunskap och kompetens förvärrar situationen

Flickornas kontakter med skolan, socialtjänsten och polisen när de behövt hjälp har många gånger misslyckats då deras situation inte tagits på allvar. Socialtjänsten arbetar familjeinriktat och socialsekreterarna har ibland problem med att bedöma hotbildens allvar. En utredning startas, föräldrarna kontaktas och därmed kan flickans situation kraftigt försvåras och förvärras. Förskola och skola har ett stort ansvar då det gäller att uppmärksamma flickor och pojkar från familjer med patriarkala mönster. Genom ett förebyggande

Fel! Okänt namn på

arbete kan skolan på ett tidigt stadium förändra elevernas syn på jämställdhet, sex och samlevnad.

Många lärare och annan skolpersonal saknar i dag kunskap om olika kulturernas syn på sexualitet och om invandrarungdomars levnadsvillkor. En nyckelfråga är därför skolpersonalens förhållningssätt, kunskaper och kompetens när det gäller att hantera dessa frågor.

Det finns inga enkla och kortsiktiga lösningar. Det är däremot viktigt att tidigt ge alla asylsökande och anknytningsinvandrare information som gör att de får en tydlig bild av att det är svenska lagar som gäller i Sverige. Dessa lagar står över varje form av religiös, traditionell eller kulturell inställning eller bakgrund. Även barn och ungdomar måste få ordentlig information om sina rättigheter. Inte minst gäller detta unga flickor och kvinnor. Deras övertygelse om att de kan lita på att det svenska samhället konsekvent och entydigt upprätthåller och försvarar mänskliga fri- och rättigheter och mäns och kvinnors lika rätt och värde måste befastas.

På längre sikt kan man förebygga konflikter mellan individ och familj genom att på Socialhögskolan, Lärarhögskolan och Polishögskolan ge ordentligt utrymme för utbildning om invandrarkulturer, om konfliktlösning och om ett positivt möte med svenska lagar och grundläggande värderingar.

Sex- och samlevnadsundervisning inom sfi

De största möjligheterna att nå flyktingar och andra invandrare som kommer till Sverige i vuxen ålder med samhällsorientering och dialog kring grundläggande värderingar är i anslutning till introduktionsverksamheten. I dessa grundläggande värderingar ingår bl.a. att förmedla kunskap om kvinnors och mäns lika rätt och värde. Sfi (svenska för invandrare) är en viktig del av introduktionen, och lärarna inom sfi har en mycket viktig roll i sammanhanget. Mot den bakgrunden bör undervisning i sexualitet och samlevnad ingå i all sfi-undervisning.

Stockholm den 26 september 2005

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) *Inger René (m)*